

Asia: VN/26120/2023

Arviomuistio viranomaisia koskevista seuraamuksista tietosuojalainsäädännön rikkomisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Maahanmuuttovirasto kiittää mahdollisuudesta lausua arviomuistiosta. Maahanmuuttovirasto katsoo, ettei tietosuoja-asetuksen tarkoittamia hallinnollisia seuraamusmaksuja tulisi jatkossakaan ulottaa koskemaan viranomaistahoja. Arviomuistiossa on nostettu esiin useita seikkoja, joita tulisi tarkkaan huomioida asiaa koskevassa jatkovalmistelussa.

Julkisorganisaatioille asetettava sanktio ei näyttäisi parantavan tietosuoja-asetuksen ottaen huomioon jo nyt voimassa oleva lainsäädäntö ja virkamiehille asetetut vastuut. Sen sijaan se voisi heikentää viranomaisen mahdollisuuksia riskiperusteisesti arvioida henkilötietojen käsittelyä koskevia ratkaisujaan esimerkiksi tietojärjestelmähankinnoissa tai toiminnan kehittämisessä ja sujuvoittamisessa. Seuraamusmaksun (hallinnollisten sakkojen) ulottaminen julkisille toimijoille voisi siten hidastaa lisää viranomaisilta odotettua uusien teknologioiden, kuten pilviratkaisut tai tekoäly, käyttöönottoa.

Vaikka Suomessa ei ole mahdollistettu sitä, että viranomaiselle voitaisiin tietosuojalainsäädännön rikkomisesta määrätä oikeushenkilön vastuuseen perustuvaa seuraamusta, koskee virkamiehiä laaja rikosoikeudellinen virkavastuu. Perustuslain 118 §:n säännöksen virkamiehen vastuusta virkatoimiensa lainmukaisuudesta vuoksi voi tietosuojalainsäädännön velvoitteiden rikkomisen tulla rangaistavaksi tietosuojarikoksen ohella tai sijasta myös virkarikoksena.

Arviomuistion mukaan tietosuojalain ja rikosasioiden tietosuojalain mukainen ratkaisu siitä, että viranomaisiin ei sovelleta hallinnollisia seuraamusmaksuja koskevia säännöksiä, on perustuslakivaliokunnan näkemyksen mukaan valtiosääntöoikeudellisen tulkinnan mukainen. Lisäksi hallinnollisten seuraamusmaksujen määräämisen viranomaiselle mahdollistavasta sääntelystä aiheutuisi riskkejä keskenään kilpailevien perus- ja ihmisoikeuksien punnintaan.

Viranomaisen on aina hoidettava lakisääteiset tehtävänsä, joihin viranomaisten suorittama henkilötietojen käsittely pääsääntöisesti liittyy. Pääministeri Orpon hallitusohjelman mukaan viranomaisten välistä tiedonvaihtoa tulee tehostaa, mutta seuraamusmaksu voisi johtaa korostuneeseen varovaisuuteen ja päinvastaiseen vaikutukseen. Tietosuojalainsäädännön tiukempi tulkinta voisi äärimmillään esimerkiksi painottaa perusoikeuksista yksityiselämän suojaa jopa oikeuden elämään sekä henkilökohtaiseen vapauteen, koskemattomuuteen ja turvallisuuteen kustannuksella.

Koska viranomaisen toiminta on budjettisidonnaista, ei rahamääräisen seuraamuksen vaikutus ole julkisella sektorilla samanlainen kuin yksityisellä sektorilla. Yksityisellä sektorilla henkilötietojen käsittely perustuu usein mahdollisimman suuren liiketaloudellisen edun saavuttamiseen, jolloin seuraamusmaksun uhka hillitsee liian holtittomalta käsittelyltä. Hallinnollisen seuraamusmaksun määrääminen julkiselle sektorille tarkoittaisi käytännössä puolestaan sitä, että seuraamusmaksu tulisi viimekädessä veronmaksajan maksettavaksi.

Maahanmuuttovirasto katsoo, että hallinnollisen seuraamusmaksun uhka voisi vaarantaa viranomaisen yleistä etua koskevan tehtävän hoitamisen yksityiselämän korostetun suojan kustannuksella, eikä siten kannata viranomaisia koskevaa seuraamusmaksua tietosuojalainsäädännön rikkomisesta.

Pousi Jouni

Lehtola Katariina
Maahanmuuttovirasto